

MATERIALE NEO-ENEOLITICE INTRATE ÎN COLECȚIA MUZEULUI DE ISTORIE AL TRANSILVANIEI (I)*

Cercetările arheologice prin periegheze, sondaje sau săpături sistematice vin să completeze, cu ajutorul rezultatelor obținute, imaginea despre trecutul omenirii. Materialele colectate în urma acestor cercetări de către arheologi, studenți sau doñații ale pasionaților în cercetarea arheologică au ajuns și în colecția muzeului clujean.

Lucrarea de față își propune să prezinte în ordine alfabetică o parte din aceste descoperiri efectuate în Transilvania, Banat, Crișana și Maramureș.

1 — Almaș, com. jud. Arad: 1) (*Punctul Loc necunoscut*; 2) (*Timpul de aşezare*) Așezare secundară, pe terasă înaltă; 3) (*Istoricul descoperirii, descoperitorul*) Periegheză A. S. Luca, 1983; 4) (*Materiale descoperite*) Nuclee din jasp (Inv. P. 77853—854), nucleu din calcedonie, așchie și gratoar din calcedonie (fig. 2/9), fragment ceramic cu miez negru, slip cărămiziu, pastă cu pleavă și resturi organice (fig. 2/11); 5) (*Epoca, cultura*) Starčevo-Criș, fază a II-a (post Gura Bacului II); 6) (*Nr. inventar*) Inv. P. 77847—854; 7) (*Referiri bibliografice*) Inedite.

2 — Apa, com. jud. Satu-Mare: 1) *Terenul școlii*; 2) Așezare deschisă; 3) Descooperitor prof. Nicolae Pop; 4) Topoare din corneene (fig. 4/1—3) (avem informații că s-ar afla și ceramică incizată în colecția școlii din localitate); 5) Neolicic mijlociu; 6) Inv. P. 79199—201; alte materiale în Muzeul județean din Baia-Mare, inv. 318—320 (informații C. Kacsó); 7) Inedite.

3 — Arad: — a) 1) strada Ana Ipătescu; 2) Așezare deschisă; 3) Periegheză Eugen Pădureanu, 1979; 4) Ceramică grosieră, cărămizie, la interior brună, ornament din briu alveolat; ceramică semifină cu mil, nisip fin și cioburi pisate în pastă, la interior lustruită; 5) neolicic mijlociu; 6) Inv. P. 78810—812 (donație E. Pădureanu); 7) Inedite; — b) 1) Grădiște 2; 2) Așezare deschisă; 3) Periegheză E. Pădureanu, 1978; 4) Ceramică cu nisip, pleavă și resturi organice în pastă, decorată cu barbotină și incizii; 5) Grupul Szakálhát; 6) Inv. P. 78817—873 (donație E. Pădureanu); 7) Gh. Lazarovici și E. Pădureanu, în Ziridava, XIV, 1982, p. 15—34; — c) 1) Grădiște 3 (str. Ardealului nr. 25); 2) Așezare deschisă; 3) Materiale văduvate, în urma unor lucrări edilitare, de către E. Pădureanu, la adâncimea de — 0,80 m; 4) Fragment de chirpici; fragment de amforă; ceramică semifină, cărămizie, făinoasă, în pastă cu mil și pleavă; ceramică semifină spre fină cu slip lustruit, brun-negricios, pasta cu nisip și mil; 5) Grupul Szakálhát, fază tîrzie; 6) Inv. P. 78813—816 (donație E. Pădureanu); 7) Gh. Lazarovici și E. Pădureanu, în Ziridava, XIV, 1982, p. 15, nota 2.

4 — Bădeni, com. Moldoveniști, jud. Cluj: 1) *Movila*; 2) Așezare deschisă; 3) Săpături Gh. Lazarovici, 1968—1969, în S₂, caroul 0—4, adâncimea — 1,20—1,40; 4) Ceramică brună, cu slip fin, roșu, parțial căzut, pastă cu pleavă și foarte puțin nisip; 5) Starčevo-Criș, fază tîrzie; 6) Inv. P. 78105—108; 7) Inedite.

5 — Județul Bistrița-Năsăud: 1) *Zona Bîrgaielor*, lîngă șoseaua Bistrița-Vatra Dornei; 2) Fără alte observații; 3) Descoperitorul este necunoscut; 4) Virf de sulită din opal (fig. 7/3); 5) Neolicic tîrziu sau eneolicic; 6) Inv. P. 78534; 7) Inedit.

* Materialele din prezentul articol au fost prelucrate și introduse în colecția de preistorie a muzeului clujean în anii 1983—1984. Prezentarea descoperirilor se face pe sistem de fișe cu 7 probleme care au fost urmărite (vezi elementele din paranteză de la prima stațiune — Almaș). Analizele petrografice au fost efectuate de către E. Stoicovici de la Facultatea de geologie din Cluj-Napoca.

6 — Bodrogu Nou, com. Felnac, jud. Arad: 1) *Către vale*; 2) Așezare deschisă; 3) periegheză E. Pădureanu; 4) Ceramică cărămizie, pastă cu resturi organice și mil, uneori cu pleavă (fig. 3/5) și nisip, cu slip brun-gălbui, la ceramica cenușie arderea este cu flecuri (fig. 3/8); ornamente în interior (fig. 3/10); uneori în pastă săt cioburi pisate; 5) Banatului, faza IA; 6) Inv. P. 78633—648 (donație E. Pădureanu); 7) Gh. Lazarovici, în *Nachrichten aus Niedersachsens Urgeschichte*, 52, 1983, nota 142.

7 — Bucovăț, com. Remetea Mare, jud. Timiș: 1) *Cremenis*; 2) Așezare deschisă, tell; 3) Descoperiri Fl. Medelet, 27 iulie 1972; 4) Ceramică fină, neagră, lustruită; ceramică semifină neagră, brună și cărămizie; ceramică grosieră, cărămizie și cenușie cu flecuri; 5) Banatului, grupul Bucovăț; 6) Inv. P. 78968—79007 (materiale donate ca mostre de Fl. Medelet); 7) Gh. Lazarovici, *Neolithicul Banatului*, Cluj-Napoca, 1979, referiri la p. 266.

8 — Cenade, com. jud. Alba: — a) 1) *Capul Dealului — Cătun*; 2) Așezare apărătă natural; 3) Periegheză Gh. Lazarovici și L. Periș, 1983; 4) Fragmente ceramice gălbui-cărămizii și unelte de silex; 5) Petrești; 6) Inv. P. 78467; 7) Inedite; — b) 1) *Capul Dealului — Lizieră*; 2) Așezare pe promontoriu; 3) Periegheză Gh. Lazarovici și L. Periș, 1983; A — 4) Jeton neperforat de culoare brună-cenușie; ceramică semifină, gălbui-cărămizie, pastă cu nisip, resturi organice și cioburi pisate; 5) Petrești; 6) Inv. P. 78459—461; 7) Inedite; B — 4) Ceramică incizată, cu slip gălbui căzut, pastă cu cioburi pisate și nisip; 5) Coțofeni; 6) Inv. P. 78458; 7) Inedite; — c) 1) *Tufe*; 2) Fără observații; 3) Periegheză Gh. Lazarovici și L. Periș, 1983; 4) Ceramică semifină, incizată, pastă cu nisip și cioburi pisate, miez negru-cenușiu; 5) Coțofeni; 6) Inv. P. 78503—505; 7) Inedite; referiri la alte materiale: I. Mitrofan, în *ActaMN*, IX, 1972, p. 145; M. Blăjan, G. Togan, în *ActaMP*, II, 1978, p. 48—49.

9 — Ciceu-Corabia, com. Petru Rareș, jud. Bistrița-Năsăud: 1) *Cetatea Ciceului*; 2) Fără observații; 3) Descoperitor I. Brașoveanu (sculptor din Cluj-Napoca), 1982; 4) Topor asimetric, perforat, secțiunea transversală dreptunghiulară; 5) Eneolitic; 6) Inv. P. 78717 (donație I. Brașoveanu); 7) Inedit; despre alte materiale: St. Ferenczi, în *File de istorie*, Bistrița, I, 1971, p. 77, nota 8.

10 — Ciopeia, com. Sântămărie-Orlea, jud. Hunedoara: 1) *Ploștina*; 2) Fără observații; 3) periegheză D. Alicu, anul 1981; 4) Chirpici cu urme de bîrnă despăcată; fragment de lipitură; ceramică grosieră, pastă cu pietricele, (fig. 4/12) cenușie și cărămizie, făinoasă; ceramică semifină, neagră (fig. 4/13), cenușie și cărămizie; formele: strachină, vasul globular, amforă; unelte din calcedonie, mai ales gratoare cu retușuri abrupte; 5) Neolitic mijlociu sau final, fără elemente Turdaș și Tisa; 6) Inv. P. 76529—583; 7) Inedite.

11 — Cluj-Napoca: — a) 1) *Biblioteca Academiei*; 2) Așezare deschisă; 3) Lucrări edilitare supravegheate de Gh. Lazarovici și T. Popescu; 4) Ceramică semifină (fig. 3/1), fragmente de la vase cu profil „S”, la exterior cu urme de slip lustruit, la interior cenușie; 5) Grupul Iclod; 6) Inv. 79260—277; 7) Inedite; — b) 1) *Piața Victoriei* (transformator); 2) Așezare deschisă; 3) Materiale aduse de D. Isac și T. Soroceanu, 1976; 4) Ceramică semifină, cărămizie, nisipoasă, cu mică și cioburi pisate; ardere și netezire bună; 5) Grupul Iclod; 6) Inv. P. 79028, 7) Gh. Lazarovici, în *ActaMN*, XIV, 1977, p. 24—25; — c) 1) *Cartierul Grigorescu* (str. Fîntînele); 2) Așezare deschisă; 3) Descoperite de S. și V. Moraru (de la ITIM Cluj), anul 1983; 4) Ceramică cu pleavă și nisip fin în pastă, miez negru, slip brun; 5) Starțevo-Cris, faza a III-a; 6) Inv. P. 79068; 7) Inedite; — d) 1) *Mănăstur Nord* (între stadionul „Constructorul” și laboratorul Facultății de agronomie); 2) Așezare deschisă, pe un platou din apropierea Someșului; 3) Materiale adunate de la munitorii șantierului de către R. Ardevan, V. Morariu, N. Poronoci, L. Blaga, 1979; 4) Ceramică semifină, cenușie, nisipoasă, cu resturi organice; decorată cu proeminențe mici, semiperforate; 5) Tiszapolgár; 6) Inv. P. 79087—095; 7) Inedite; — e) 1) *Piața Ștefan cel Mare*; 2) Așezare deschisă; 3) Lucrări edilitare supravegheate de R. Ardevan, Gh. Lazarovici, Z. Kalmar și Fl. Drașoveanu, 1980; 4) Ceramică de toate speciile, făinoasă și nisipoasă; unelte din calcedonie; 5) Grupul Iclod; 6) Inv. P. 75374—438; 7) Gh. Lazarovici, Z. Kalmar și R. Ardevan, în *Marisia* 1984 (sub tipar).

12 — Cojocna, com. jud. Cluj: 1) *Dealul Morilor*; 2) Așezare deschisă; 3) Material adunat de Petru Radu (de la stația C.F.R.) în urma lucrărilor de terasare în plantația de vișini, 20 noiembrie 1982; 4) Topor slefuit (fig. 7/1); 5) Neolitic; 6) Inv. P. 78552; 7) Inedit.

13 — Deva: 1) *Tăualas*; 2) Așezare deschisă; 3) Periegheză Gh. Lazarovici, Fl. Drașoveanu și M. Rotea, vara anului 1983; 4) Vas cu profil „S” (fig. 3/6); fragmente ceramice cu pastă semifină (fig. 3/7, 9); 5) Vinča-Turdaș, aspectul Tăualas; 6) Inv. P. 77378—422 (P. 77423 posibil Petrești); 7) Inedite.

14 — Dragu, com. Sălaj: 1) *Virful Tigheletului*; 2) Fără observații; 3) Materiale adunate de Alexandru Mitrea și Titus Sălăjan, 26 iunie 1970; 4) Fragmente de cupe; 5) Tiszapolgár; 6) Inv. P. 77560—562; 7) Z. Kalmar, comunicare la sesiunea Muzeului din Zalău din anul 1983; Idem, în *ActaAMP*, 1984, (sub tipar).

15 — Dud, com. Tîrnova, jud. Arad: 1) *Valea Lugojuului* (intre văi); 2) Fără observații; 3) Materiale adunate de E. Pădureanu în urma lucrărilor de irigație, 1971; 4) Ceramică nisipoasă, cărămizie (fig. 5/8); 5) grupul Szakálhát, fază tîrzie; 6) Inv. P. 77999; (donație E. Pădureanu); 7) E. Pădureanu, în *Banatica*, II, 1973, p. 395—402; Gh. Lazarovici și E. Pădureanu, în *Ziridava*, XIV, 1982, p. 15—34.

16 — Feisa, com. jud. Alba: 1) *Loc neprecizat*; 2) Fără observații; 3) Periegheză L. Periș, 1983; 5) Neolic; 6) Inv. P. 78575; 5) Tiszapolgár; 6) Inv. P. 78605; 5) Coțofeni; 6) Inv. P. 78572, 78582, 78590—592; 7) Inedite.

17 — Firiteaz, com. Sagu, jud. Arad: 1) *Sodol*; 2) Așezare pe promontoriu; 3) Periegheză A. S. Luca, 1983; 4) Nucleu și aşchii din jasp și obsidian; ceramică semifină, cu pleavă (fig. 4/11); ceramică grosieră amestecată cu pleavă și cioburi pisate; 5) Neolic mijlociu, poate cultura Banatului; 6) Inv. P. 77980—998; 7) Inedite.

18 — Gilău, com. jud. Cluj: 1) *Castrul roman*; 2) Așezare pe promontoriu; 3) Săpături sistematice D. Isac, 1976—1981; 5) Neolic tîrziu cu ceramică pictată, influențe ale culturii ceramică liniare; 6) Inv. P. 79523—564; 5) Grupul Iclod; 6) Inv. P. 79098—107; 5) Tiszapolgár; 6) Inv. P. 79070—071, 79076—085, 79565; 7) Z. Kalmar, în *ActaMN*, XVII, 1980, p. 393—416; Idem, în *ActaMN*, XVIII, 1981, p. 305—320; Idem, în *ActaMN*, XIX, 1982, p. 247—252.

19 — Giroc, com. jud. Timiș: 1) *Din malul Timișului*; 4) Ceramică semifină, neagră-brună și cenușie, cu cioburi pisate în pastă (fig. 5/11); 5) c. Banatului, faza a II-a; 6) Inv. P. 76627—629 (donație C. Germană și A. Zerves, Timișoara); 7) Gh. Lazarovici, *Neolicul Banatului*, Cluj-Napoca, 1979, p. 80, 135, 153, 196—197, 222.

20 — Gornea, com. Sichevița, jud. Caraș-Severin: 1) *Căunița de Sus*; 2) Așezare pe terasa mijlocie a Dunării; 3) Mostre din săpătura lui Gh. Lazarovici; 5) Vinča A₂/A₃; 6) Inv. P. 79008—79027; 7) Gh. Lazarovici, *Gornea, preistorie*, în *Caiete Banatica*, 5, Reșița, 1976; Idem, *Neolicul Banatului*, Cluj-Napoca, 1979, p. 196—198.

21 — Hăpria, mun. Alba Iulia, jud. Alba: 1) *Vadul Morii*; 2) așezare apărătă natural; 3) Periegheză I. Mitrofan, 1959; 4) Ceramică cu pleavă și nisip, culoare neagră-brună; 5) Neolic; 6) Inv. P. 78880—882; 7) I. Mitrofan, în *Apulum*, V, 1965, p. 96.

22 — Hunedoara: 1) *Dealul Sf. Petru*; 2) Așezare pe bot de deal; 3) Periegheză Fl. Drașoveanu, 1983; 4) Ceramică fină, lustruită în interior și pe gât (fig. 7/5); 5) Coțofeni II; 6) Inv. P. 78650; 7) Inedit.

23 — Iclod, com. jud. Cluj: 1) *Pământul Vladiciei*; 2) Așezări și cimitire; 3) Săpături sistematice Gh. Lazarovici, 1973—1982; 5) Grupul Iclod; 6) Inv. P. 77812—825, 79064, 79241—886, 79891—923; 7) Inedit; referiri la alte materiale Gh. Lazarovici, în *StConCaransebeș*, II, 1977, p. 211 și urm.; Idem, în *ActaMN*, XIV, 1977, p. 23—28; Gh. Lazarovici și Z. Kalmar, în *ActaMN*, XIX, 1982, p. 221—245.

24 — Ip, com. jud. Sălaj: 1) *Casa Csepei* (nr. 477); 2) Așezare deschisă; 3) Periegheză A. S. Luca, 1980; 4) Ceramică neagră, nisipoasă, cu proeminențe; 5) Tiszapolgár; 6) Inv. P. 75941—959; 7) Gh. Lazarovici și E. Lakó, în *ActaMN*, XVIII, 1981, p. 13—14, nota 6; E. Lakó, în *ActaMN*, V, 1981, p. 41—46, Gh. Lazarovici, în *ActaMN*, XX, 1983, p. 15, nota 69.

25 — Liteni, com. Săvădisla, jud. Cluj: 1) *Cetatea Lita*; 2) Așezare apărătă natural; 3) Săpături P. Gyulai, 1977—1981; 4) Ceramică semifină cu scoici pisate în pastă; 5) Coțofeni, faza a III-a; 6) Inv. P. 77530—557; 7) Gh. Lazarovici, Z. Kalmar, P. Gyulai și A. Palkó, ms.

26 — Mănăstirea, oraș Dej, jud. Cluj: 1) *Castel*; 2) Așezare deschisă; 3) Săpături Direcția Monumentelor Istorice, Al. Bogdan, materiale aduse de T. Soroceanu; 4) Ceramică semifină, cărămizie; 5) Grupul Iclod; 6) Inv. P. 75822; 7) Inedit.

27 — Mihalț, com. jud. Alba: 1) *Ritul Biciei (Budurău)*; 2) Așezare deschisă; 3) Periegheză I. Mitrofan, 1959; 4) Ceramică brună-negricioasă, pastă cu nisip și resturi organice, netezire bună; 5) Preistoric (materiale atipice); 6) Inv. P. 79065—067; 7) Inedit.

28 — Ohaba, com. jud. Alba: 1) *Între Părauă*; 3) Descoperit de Tintiu Aurel (Ohaba nr. 503), în urma plugului, 1974; 4) Vîrf de săgeată din opal (fig. 7/8); 5) Neolicic tîrziu sau eneolicic; 6) Inv. P. 78533; 7) Inedit.

29 — Parța, com. Șag, jud. Timiș: 1) *Tell II*; 2) Așezare deschisă; 3) periegheze A. Agotha; A-4) Ceramică cu pleavă în pastă, slip roșu-cărămiziu, lustruit; 5) Starčevo-Criș, faza III; 6) Inv. P. 79371; B-4) Ceramică semifină, fină, cărămizie, neagră-cenușie (fig. 6); 5) Vinča, faza C; 6) Inv. P. 79096—097, 79373—461; C-4) Ceramică grosieră, cărămizie; ceramică semifină, cenușie și cafenie (fig. 5/10); 5) c. Banatului, faza II; 6) Inv. P. 79351—356; D-4) Ceramică semifină și fină, cărămizie, lustruită (fig. 3/4; 5/1); 5) Petrești; 6) Inv. P. 79097, 79281—338 (donație A. Agotha); 7) Gh. Lazarovici, *Neoliticul Banatului*, Cluj-Napoca, 1979, p. 204.

30 — Pecica, jud. Arad: 1) *Forgaci* (tell C); 2) Așezare deschisă; periegheze E. Păduceanu, 1980; A-4) Ceramică cu pleavă și nisip; barbotină; 5) Starčevo-Criș, fază tîrzie; 6) Inv. P. 78651, 78654—655; B-4) Buză de vas cu tortiță, cu pleavă și cioburi pisate (fig. 5/9); 5) Neolicic mijlociu; 6) Inv. P. 78652 (donație E. Păduceanu); 7) E. Păduceanu, în *Crisia*, XII, 1982, p. 30, nota 2.

31 — Rădești, com. Almaș, jud. Arad: 1) *Loc neprecizat*; 2) Fără observații; 3) Periegheză A. S. Luca, 1983; 4) Ceramică semifină, brună, cu pleavă și nisip; lămă din calcedonie (fig. 2/12); 5) Starčevo-Criș; 6) Inv. P. 78425—426; 7) Inedit.

32 — Războieni-Cetate, oraș Ocna Mures: 1) *Cetate*; 2) Așezare deschisă; 3) Materiale adunate de I. H. Crișan la săparea unei conducte de apă, 1960; A-4) Ceramică semifină, fină și grosieră; cărămizie, brună (fig. 3/2—3); 5) Cluj — Cheile Turzii — Lumea Nouă; 6) Inv. P. 76675—733; B-4) Picior de cupă, cărămiziu, pictat, pasta de bună calitate; 5) Petrești; 6) Inv. P. 78883—898, 78900; 7) I. H. Crișan, în *Acta MN*, II, 1965, p. 63; Z. Kalmar, comunicare, Turda, martie 1983.

33 — Ruginosu, com. Copăcele, jud. Caraș-Severin; 1) *Gruniu cu Cremene*; 2) Așezare pe vîrf de deal; 3) Periegheze Gh. Lazarovici, 1974; 4) Lame din opal, jasp, calcedonie; gratoare din opal și calcedonie, aşchii de obsidian; ceramică brună, pasta cu nisip și resturi organice (fig. 5/3, 5—7); 5) Vinča, faza B₂/C; 6) Inv. P. 79031—062; 7) Gh. Lazarovici, *Neoliticul Banatului*, Cluj-Napoca, 1979, p. 206. (referiri la alte materiale).

34 — Seini, jud. Maramureș: 1) *Cazemata 1*; 2) Așezare deschisă; 3) Periegheze Z. Kalmar, 1979 și 1983; 4) Fragment chirpici; ceramică cărămizie și neagră, slip cafeniu, pastă cu mil, nisip, și cioburi pisate; fragment nucleu din calcedonie, gratoar din calcedonie (fig. 4/8); 5) Neolicic mijlociu; 6) Inv. P. 75826—846, 79252—259; 7) Inedit.

35 — Sichevița, com. jud. Caraș-Severin; 1) *Complexul comercial*; 2) Așezare deschisă; 3) Lucrări de construcție supravegheate de Fl. Drașoveanu și Z. Kalnár, în august 1979; 4) Ceramică brună, cu pleavă și nisip în pastă (fig. 2/1—8); 5) Starčevo-Criș, faza IV; 6) Inv. P. 78337, 78340, 78401—402, 78407, 78417, 78423 (mostre); 7) Inedit.

36 — Stanciova, com. Recaș, jud. Timiș: 1) *Lighet*; 2) Așezare deschisă, secundară; 3) Periegheză Fr. Resch, 1983; 4) Ceramică cu pleavă tocată în pastă, slip cărămiziu, cu ciupituri; 5) Starčevo-Criș, faza II; 6) Inv. P. 77730—736 (donație); 7) Inedit.

37 — Straja, com. Berghin, jud. Alba; 1) *Lisu Străjii*; 2) Așezare pe platou, strat negricios între adincimea —0,80 și —1,60; 3) Periegheze I. Mitrofan, 1959; 4) Ceramică cu pleavă, slip cafeniu și cărămiziu; 5) Starčevo-Criș, fază tîrzie; 6) Inv. P. 79238—240; 7) I. Mitrofan, în *Apulum*, V, 1965, p. 93.

38 — Suceagu, com. Baciu, jud. Cluj; 1) *Livada cu meri*; 2) Așezare deschisă; 3) Periegheză A. Ardeț, 1982; 4) Ceramică fină, urme de slip cafeniu, nisip fin în pastă (fig. 4/7); gratoar pe aşchie din calcedonie; 5) Grupul Iclod; 6) Inv. P. 79063, 79086; 7) Inedit.

39 — Șoimeni, com. Vultureni, jud. Cluj; 1) *Groapa Vîntului*; 2) Fără observații; 3) Descoperit de Ghiță Simion; 4) Fragment de topor perforat, refolosit ca zdrobitor (fig. 7/2); 5) Neolicic tîrziu sau eneolicic; 6) Inv. P. 78549; 7) Inedit.

40 — Timișoara; — a) 1) *Fratelia: Cariera Fabrică de cărămidă*; 2) Așezare deschisă; 3) Periegheze A. Agotha, Fr. Resch și C. German; 4) Unelte și resturi de prelucrare din calcedonie și opal; 5) c. Banatului, faza IA; 6) Inv. P. 77738—802, 77855—979 (donații); 7) Gh. Lazarovici, *Neoliticul Banatului*, p. 196; — b) 1) *Freidorf*; 2) Așezare deschisă; 3) Periegheze Fr. Resch și C. German, 1982; A-4) Ceramică neagră și cafenie (fig. 5/2, 12); 5) c. Banatului, faza IA; 6) Inv. P. 77563—676, 77709—729; B-4) Străchine și cupe cu picior (fig. 7/6); 5) Tiszapolgár; 6) Inv. P.

77678—697; C-4) Fragment de strachină, slip cafeniu (fig. 7/4); 5) Baden — Coțofeni; 6) Inv. P. 77698—77700 (donație); 7) Gh. Lazarovici, Fr. Resch și C. Germann, în *Banatica*, VII, 1983 (sub tipar); Z. Kalmar și A. Oprinescu, în *StComCaransebeș*, 1983 (sub tipar).

41 — Turdaș, jud. Hunedoara; 1) *La Luncă*; 2) Așezare deschisă de tip tell; 3) Periegheză Fl. Drașoveanu, 1974; A-4) Ceramică brună, cărămizie, nisipoasă (fig. 4/5, 9—10, 15); 5) Vinča — Turdaș; 6) Inv. P. 77803—807, 67082, 67133—139; B-4) Ceramică lustruită brună—cărămizie (fig. 7/7, 11); 5) Coțofeni; 6) Inv. P. 67075, 67077; 7) Inedit.

42 — Tureni, jud. Cluj; 1) *Cheile Turului*; 2) Fără observații; 3) Adus de M. Imecs, 1983; 4) Greutate de năvod (fig. 7/9); 5) Preistorică; 6) Inv. P. 77737; 7) Inedit.

43 — Uioara de Jos, oraș Ocna Mureș; 1) *Gruiul lui Sip* (la fintină); 2) Așezare deschisă; 3) Lucrări supravegheate de N. Cristea, 1981; 4) Ceramică de bună calitate, brună, cărămizie (fig. 7/10); 5) Coțofeni, faza II; 6) Inv. P. 79462—471; 7) Gh. Lazarovici și N. Cristea, în *ActaMN*, XVI, 1979, p. 431—446.

44 — Viișoara, jud. Cluj; 1) În sat; 2) Așezare deschisă; 3) Adunate de Gh. Lazarovici din groapa săpată pentru o pivniță, 1976; 4) Ceramică cărămizie, nisipoasă (fig. 4/14, 16—18); 5) Grupul Iclod și Petrești; 6) Inv. P. 76139—142, 76144—147, 76149—186; 7) Inedit; Z. Kalmar, comunicare, Turda, martie, 1983.

45 — Vinga, jud. Arad; — a) 1) *La Izvor*; 2) Așezare pe bot de deal; 3) Periegheză A. S. Luca, 1982; 4) Ceramică cu pleavă și nisip; 5) c. Banatului IB/II; 6) Inv. P. 78657—663; 7) Inedit; — b) 1) *Pirul Rațelor*; 2) Așezare deschisă; 3) Periegheză A. S. Luca, 1982; 4) Ceramică făinoasă, cărămizie și gălbuie; 5) c. Banatului IA—IB; 6) Inv. P. 78664—708; 7) Inedit.

46 — Vlaha, com. Săvădisla, jud. Cluj; 1) *Dimb* (casa cu nr. 92); 2) Așezare deschisă pe promontoriu; 3) Săpături P. Gyulai, 1977; 4) Ceramică brună și cărămizie, uneori făinoasă; unelte din calcedonie și gresie; 5) Grupul Iclod și Petrești; 6) Inv. P. 76749—792, 76941—77376, 79143—198; 7) Gh. Lazarovici, Z. Kalmar, P. Gyulai și A. Palkó, ms.

47 — Zăuan, jud. Sălaj; 1) *Dimbul cimitirului*; 2) Așezare pe promontoriu; 3) Săpături E. Lakó și Gh. Lazarovici, 1980; 4) Ceramică brună, cu nisip și pleavă în pastă; 5) Starčevo-Criș, fazele IIIB și IVA; 6) Inv. P. 79473—516 (mostre); 7) Gh. Lazarovici și E. Lakó, în *ActaMN*, XVIII, 1981, p. 13—43; E. Lakó, în *ActaMP*, II, 1978, p. 11—15; Idem, în *ActaMP*, I, 1977, p. 41—46; Idem, în *ActaMP*, V, 1981, p. 79.

48 — Zlaști, oraș Hunedoara, jud. Hunedoara; 1) *Gruiul lui Moș*; 2) Așezare pe terasă; 3) Periegheză Fl. Drașoveanu, 1983; 4) Ceramică cenusie, slip căzut, în pastă cioburi pisate (fig. 4/6); 5) Neolitic tîrziu, Vinča B₂/C (fenomen de retardare); 6) Inv. P. 78649; 7) Fl. Drașoveanu, comunicare Cluj-Napoca, 1981.

* * *

Dintre stațiunile amintite mai sus, unele au fost publicate (Zăuan), iar la alte materiale s-au făcut referiri (Parța, Arad — Grădiște 2, Timișoara — *Fratelia* [fosta carieră a fabricii de cărămidă], Pecica — Forgaci). O parte din materiale au fost primite ca mostre din partea unor muzeu (Bucovăț, Gornea, Sichevița și Zăuan), iar altele sint donații din partea unor pasionați de cercetarea arheologică.

Între stațiunile prezentate în această lucrare sint o serie care nu au fost cunoscute în literatura de specialitate, altele au fost doar amintite. Unele din aceste stațiuni sint descoperiri recente.

Din vremea culturii Starčevo-Criș sint prezentate 10 descoperiri, dintre care 6 sint inedite (Almaș, Bădeni, Cluj — str. Fîntînele, Rădești, Sichevița și Stančiova), iar materialele celorlalte 4 aduc noi date despre legăturile culturale și cronologice ale fazei tîrzii a acestei civilizații.

În zona Mureșului și în Banat sunt atestate cîteva materiale de factură Vinča, aparținind diferitelor faze: începînd cu faza A₂/A₃ (Gornea) pînă în faza Vinča C (Parța II), precum și materiale specifice culturii Vinča — Turdaș (Turdaș și Deva — Tăuălaș).

Din nordul Banatului și sudul Crișanei sunt cîteva descoperiri ce aparțin culturii Banatului (redefinită de Gh. Lazarovici la simpozionul „In memoriam Constantini Daicoviciu”, Caransebeș, 1984), respectiv grupurilor acesteia, Bucovăț și Szakálhát.

În Transilvania, la începutul neoliticului mijlociu au loc transformări care dau naștere unei civilizații cu ceramică pictată și incizată. În faza mai veche este amintită sub denumirea „Cluj — Cheile Turzii — Lumea Nouă” (Războieni — Cetate). Din faza tîrzie mai bine cunoscut este grupul Iclod al acestei civilizații (la stațiunile cunoscute se adaugă trei descoperiri noi — Mănăstirea, Viișoara și Vlaha).

În Cimpia someșană, în acest răstimp, există comunități legate de cultura ceramică liniare (Apa și Seini).

Cultura Petrești este bogat reprezentată prin descoperiri mai vechi publicate (Parța), sau nepublicate (Viișoara) și mai noi (Deva, Cenade — *Lizieră*, — *Cătun* și Vlaha). Materialele descoperite la Vlaha și Parța sunt importante deoarece provin din așezări situate la periferia acestei civilizații, în zona de contact cu cultura Tiszapolgár, ceea ce incită la cercetarea aprofundată a legăturilor dintre cele două comunități parțial contemporane.

Cultura Tiszapolgár este reprezentată prin 6 stațiuni dintre care doar două sunt inedite (Feisa și Cluj-Mănăștur).

Stațiuni noi aparținătoare culturii Coțofeni au fost identificate la Cenade — *Lizieră*, — *Tuse*, Feisa, Hunedoara și Liteni, îmbogățind, împreună cu descoperirile mai vechi, harta de răspindire a acestei civilizații.

Între descoperirile prezентate mai sus sunt cîteva greu de încadrat cultural datorită faptului că unele constau doar din utilaj litic, descoperiri fortuite la Soi meni, Ohaba, Cojocna și zona Birgaielor (aceste materiale ne-au fost cedate de regretatul Nicolae Vlassa și aparțin neoliticului final sau eneoliticului), iar alte materiale sunt atipice, se pot încadra doar cronologic. Materiale inedite sunt și cele de la Ciopeia, Tureni, Mihalț, Ciceu-Corabia, Hăpria și Arad — str. Ana Ipătescu. Sperăm că cercetări viitoare, mai ample, sau noi materiale vor face posibilă și o atribuire culturală mai sigură. Prezenta lucrare dorește să pună la dispoziția specialistilor materialele nou intrate în colecțiile secției de preistorie a Muzeului de istorie al Transilvaniei.

ZOIA KALMAR

MATÉRIAUX NÉO-ÉNÉOLITHIQUES ENTRÉS DANS LA COLLECTION DU MUSÉE D'HISTOIRE DE LA TRANSYLVANIE (I)

(Résumé)

On met à la disposition des spécialistes les pièces néo-énéolithiques avec lesquelles les collections de notre musée se sont enrichies récemment. Les découvertes sont présentées en ordre alphabétique, en s'effectuant, où ça c'est possible, d'attributions culturelles ou de précisions chronologiques.

Fig. 1 — Harta descoperirilor neo-eneolitice intrate în Muzeul de istorie al Transilvaniei în anii 1983—1984.

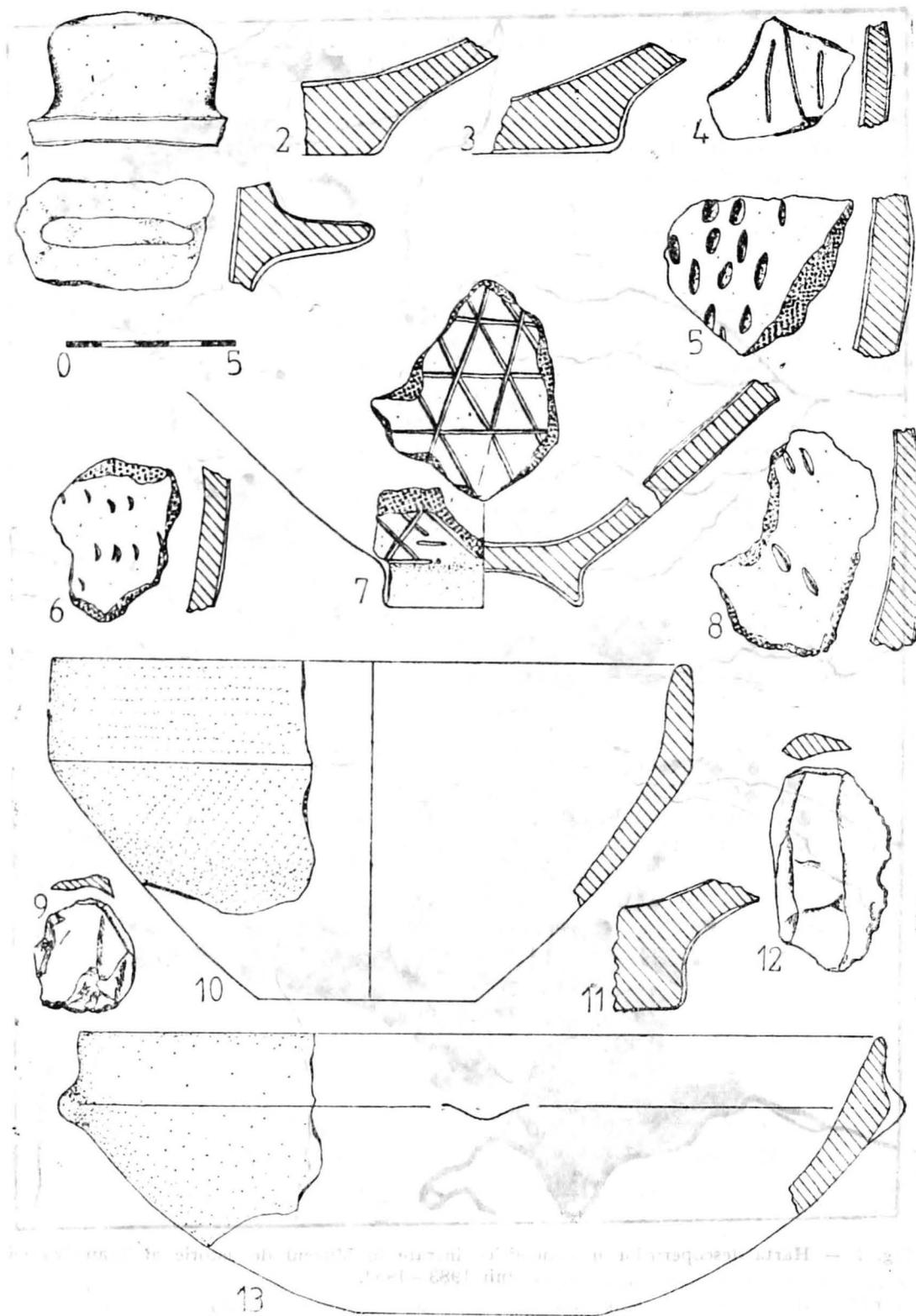

Fig. 2 — Sichevița 1–8; Almaș 9, 11; Gornea 10, 13; Rădești 12.

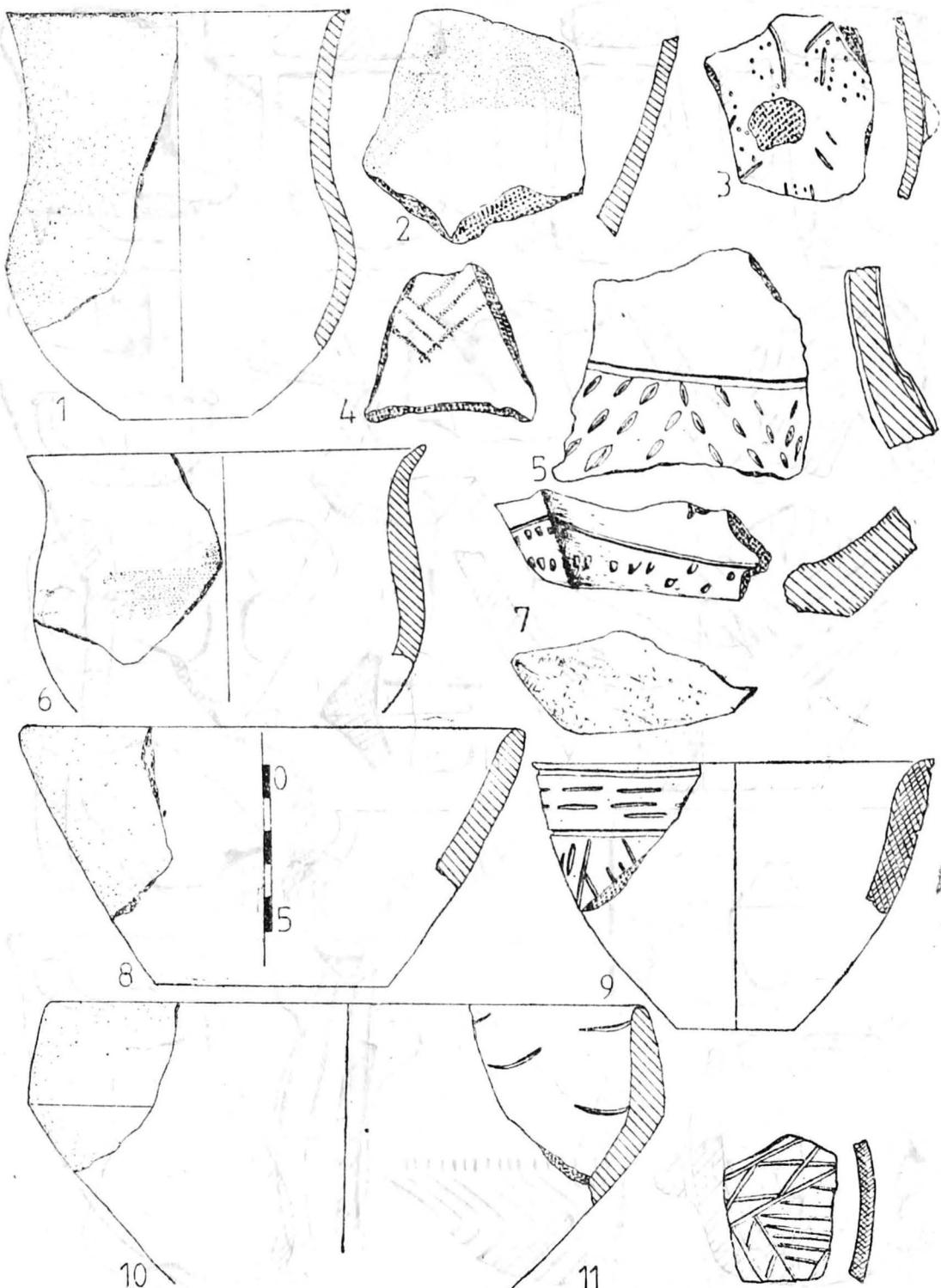

Fig. 3 — Cluj — Biblioteca Academiei 1; Războieni-Cetate 2—3; Parța 4; Bodrogu Nou 5, 8, 10; Deva 6—7, 9; Bucovăț 11.

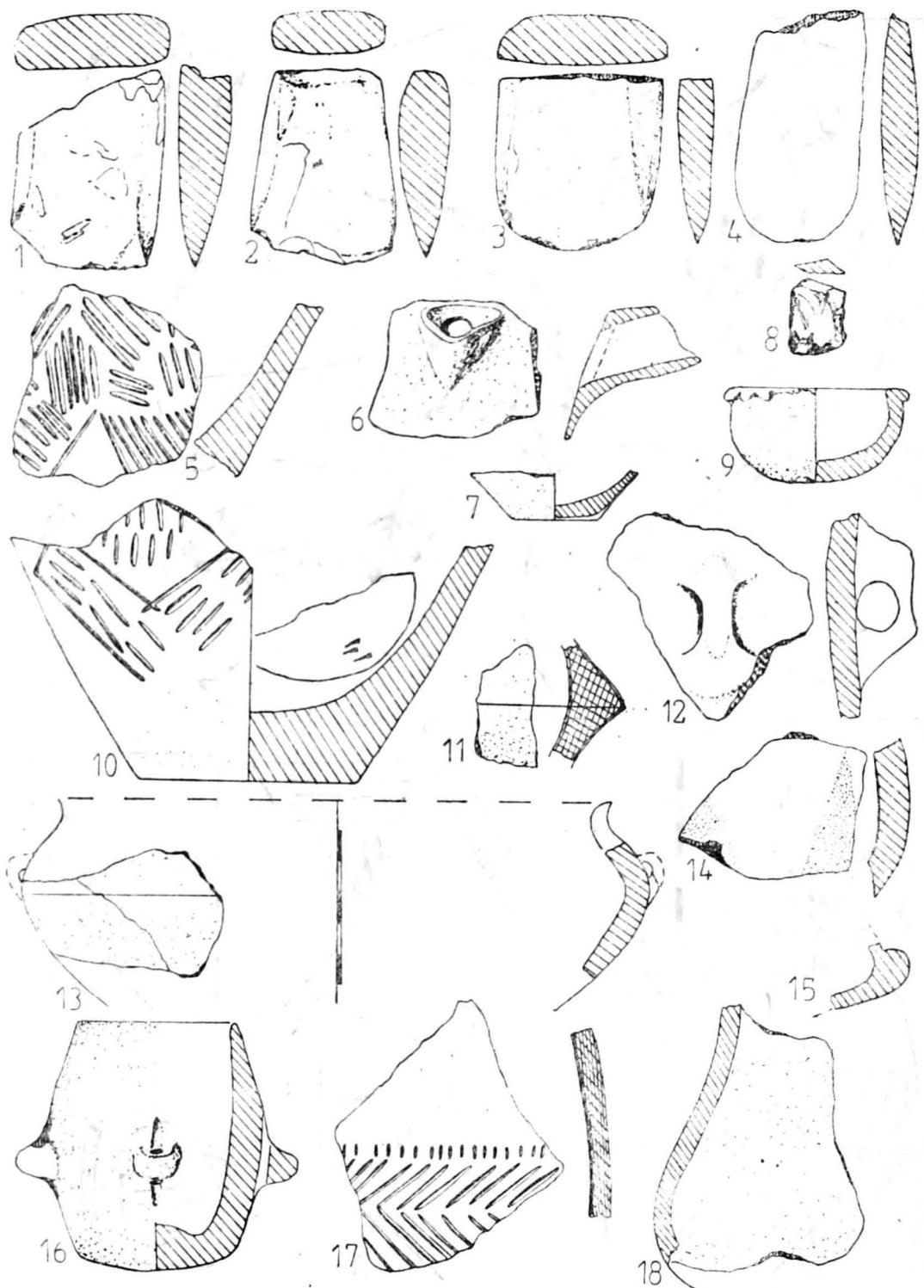

Fig. 4 — Apa 1–3; Turdaș 4–5, 9–10, 15; Zlaști 6; Suceagu 7; Seini 8; Firiteaz 11; Ciopeia 12–13; Vișoara 14, 16–18.

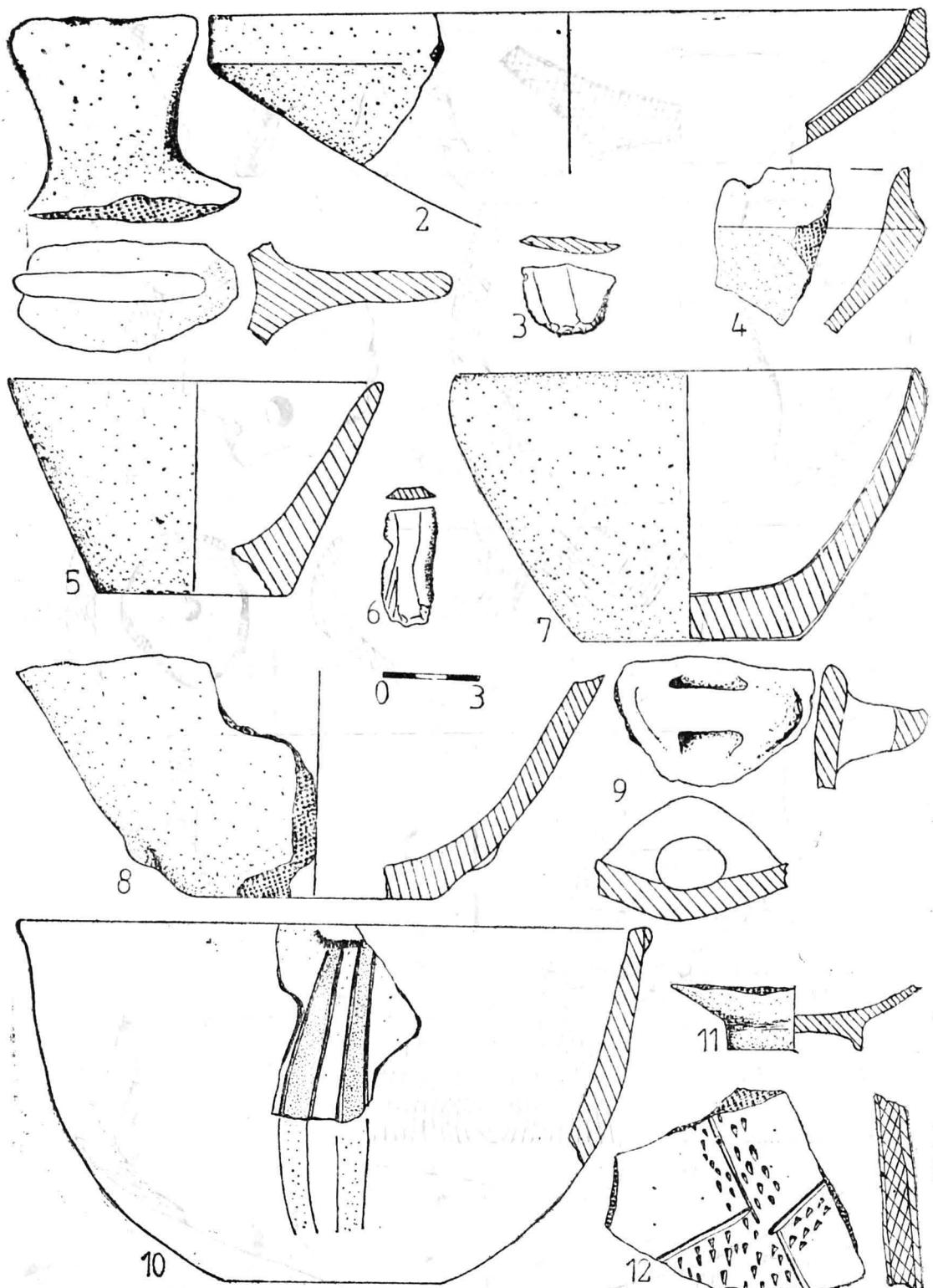

Fig. 5 — Parța 1, 10; Timișoara — Freidorf 2, 4, 12; Ruginosu 3, 5—7; Dud 8; Pecica 9; Giroc 11.

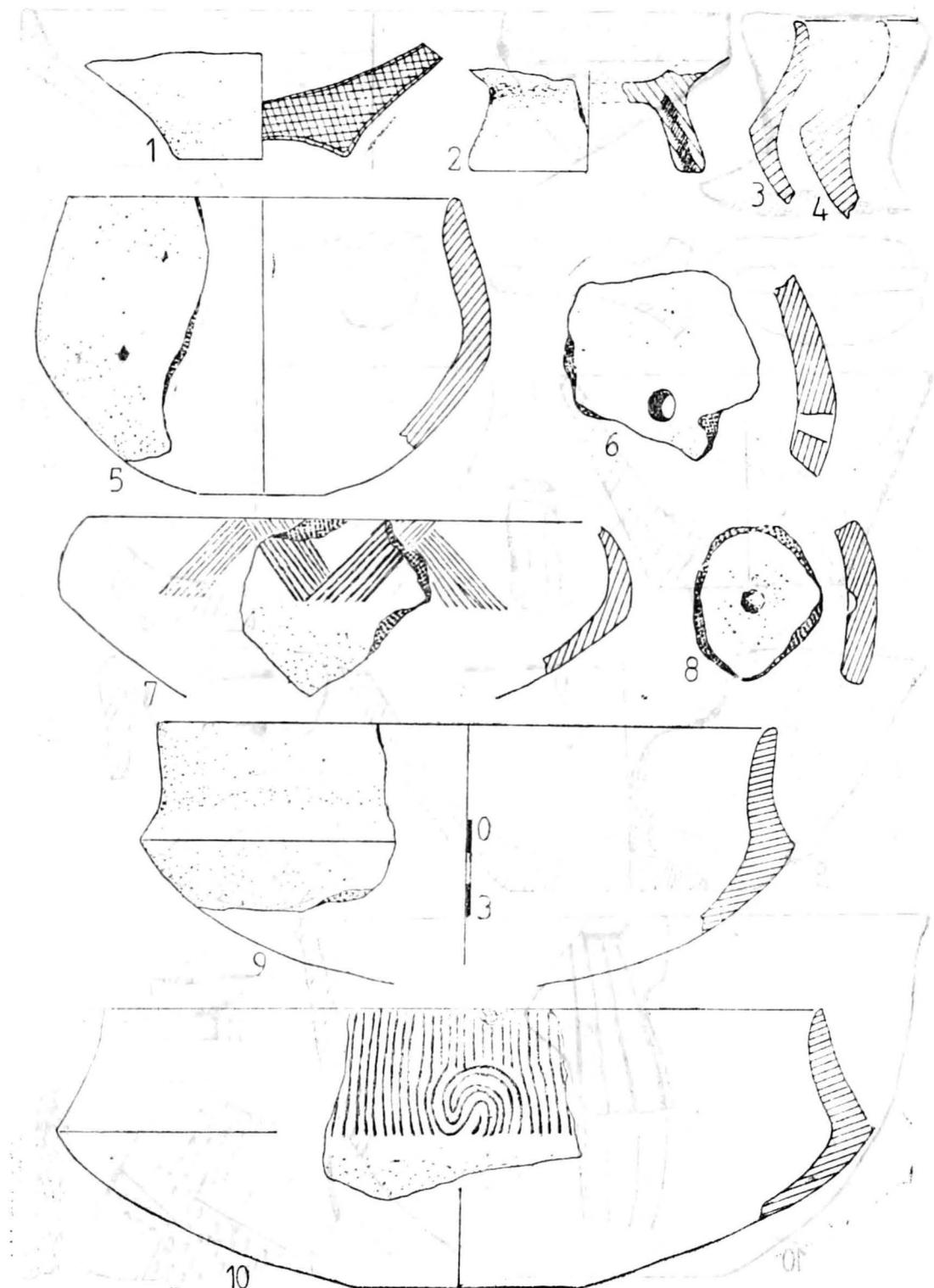

Fig. 6 — Parța.

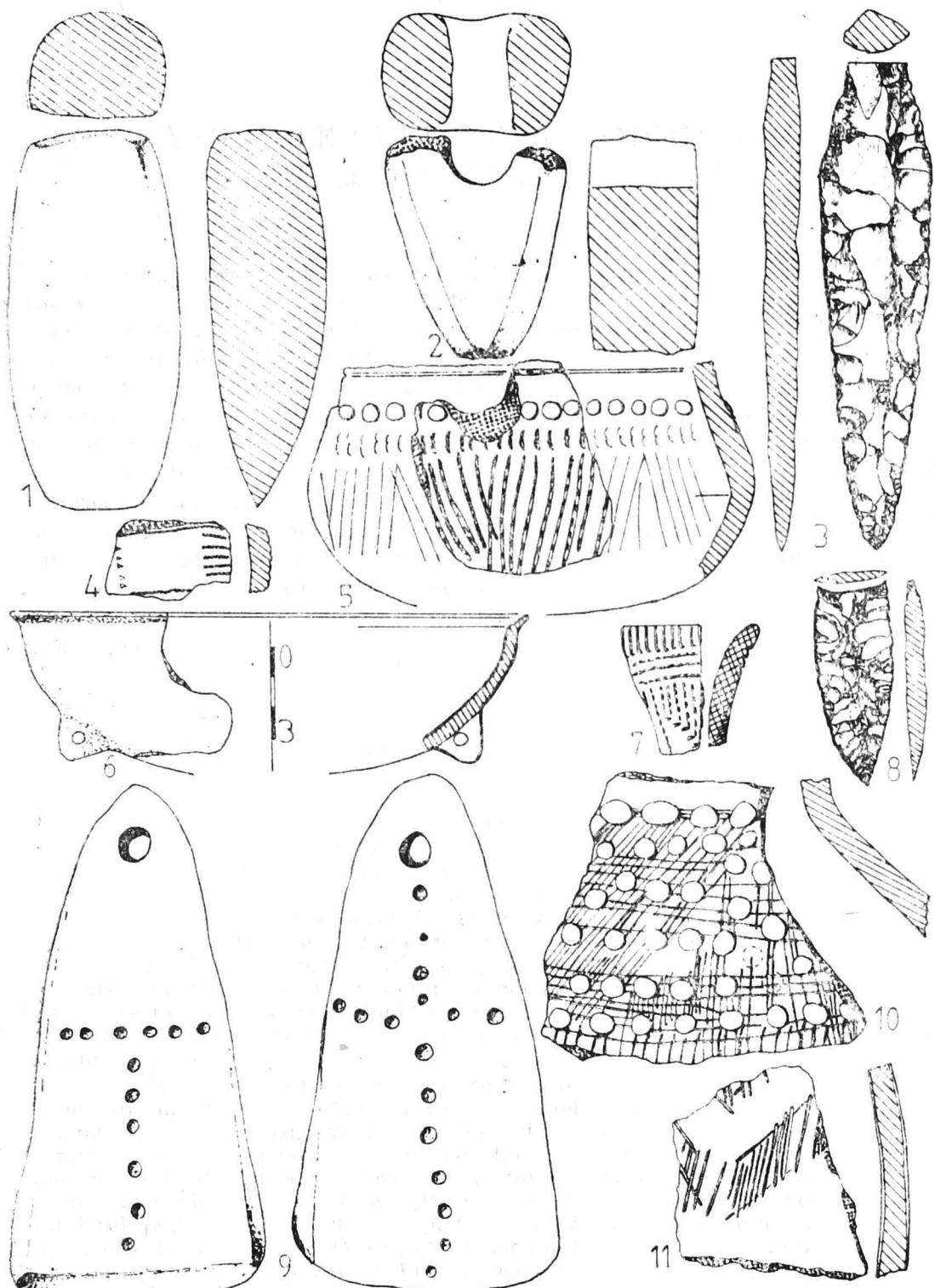

Fig. 7 — Cojocna 1; Șoimeni 2; Jud. Bistrița-Năsăud 3; Timișoara — Freudorf 4, 6; Hunedoara 5; Turdaș 7, 11; Ohaba 8; Tureni 9; Uioara de Jos 10.